

LIETUVOS VALSTYBĖS ISTORIJOS ARCHYVAS

FONDAS NR. 345 (SA)

TRAKŲ PILIES TEISMAS

ТРОКСКИЙ ГРОДСКИЙ СУД

**PILIES TEISMO TVIRTINAMŲJŲ, EINAMŲJŲ REIKALŲ AKTŲ IR DEKRETŲ
KNYGŲ; TVIRTINAMŲJŲ AKTŲ, EINAMŲJŲ REIKALŲ IR DEKRETŲ PROTOKOLŲ;
SUMARINIŲ, ORDINARINIŲ, KALINIŲ, TAKTINIŲ IR KT. BYLŲ REJESTRŲ;
PIRKIMO-PARDAVIMO AKTŲ, ĮKEITIMO, SKOLŲ IR LAIDAVIMO RAŠTŲ;
LIUDIJIMŲ, SKUNDŲ, ŠAUKIMŲ Į TEISMĄ IR VAZNIŲ LIUDIJIMŲ APIE JŲ
ĮTEIKIMĄ, PRIESAIKOS AKTŲ IR KT. DOKUMENTŲ APYRAŠAS NR. 2**

CHRONOLOGINĖS RIBOS: 1603-1872 m.

PAŽYMA APIE TRAKŲ PILIES TEISMO FONDAŲ NR. 345 (SA)

2025-06-17 Nr. A7-4

Vilnius

I. INFORMACIJA APIE FONDO SUDARYTOJĄ

Informacija apie archyvo saugomą fondą Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ buvo pateikta Lietuvos valstybės istorijos archyvo 2005 m. vasario 14 d. pažymoje Nr. A7-1.

II. DOKUMENTŲ SUTVARKYMAS

Bendrosios žinios apie fondo dokumentus

2025 m. sudarytas naujas fondo Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ apyrašas Nr. 2. Apyrašo bylas sudarantys dokumentai buvo naujai aprašyti ir kiekvienai bylai sudaryta nauja atskira antraštė lietuvių ir rusų kalbomis. Tvarkant apyrašą Nr. 2 buvo rasta viena nefondinė byla – Trakų žemės teismo einamųjų reikalų protokolai. Ji išbraukta iš fondo Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ apyrašo Nr. 2 ir perkelta į fondo Nr. 344 „Trakų žemės teismas“ apyrašą Nr. 2.

Po pertvarkymų fondo Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ apyraše Nr. 1 yra 174, o apyraše Nr. 2 – 147 apskaitos vienetai.

Iš viso Trakų pilies teismo fonde Nr. 345 (SA) yra 321 apskaitos vienetas, kurių chronologinės ribos 1603-1872 m.

Trakų pilies teismo tvirtinamųjų, einamųjų reikalų aktų ir dekretų knygų; tvirtinamųjų aktų, einamųjų reikalų ir dekretų protokolų; summarinių, ordinarinių, kalinių, taktinių ir kt. bylų rejestrų; pirkimo-pardavimo aktų, įkeitimo, skolų ir laidavimo raštų; liudijimų, skundų, šaukimų į teismą ir vaznių liudijimų apie jų įteikimą, priesaikos aktų ir kt. dokumentų apyrašas Nr. 2.

1960 m. iš XVIII-XIX a. Trakų pilies teismo aktų knygų, protokolų ir rejestrų ir iš XVII-XIX a. aktų pabirų bei pavienių dokumentų, susijusių su šio teismo teismo veikla, buvo sudarytas fondo Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ apyrašas Nr. 2. Jame buvo įrašytos 80 bylų.

1962 m. fondo Nr. 345 (SA) apyrašą Nr. 2 papildė 51 byla. Šias bylas sudarė XIX a. Trakų pilies teismo tvirtinamųjų aktų ir dekretų knygos, o taip pat tvirtinamųjų aktų, einamųjų reikalų ir dekretų protokolai. 1968 m. į apyrašą Nr. 2 dar buvo įrašyta 17 apskaitos vienetų.

1985 m. Lietuvos centriniame valstybiniame istorijos archyve atlikus Trakų pilies teismo fondo Nr. 345 (SA) bylų kiekio ir fizinės būklės patikrinimą, nustatyta, kad šio fondo apyraše Nr. 2 yra 148 bylos. Taigi patikrinimas patvirtino faktinį šiam apyrašui priklausančių bylų kiekį.

Iš naujo pertvarkyti fondo Nr. 345 (SA) apyrašą Nr. 2 nutarta, norint ištaisyti jame pastebėtus bylų aprašymo trūkumus ir netikslumus. 2025 m., sudarant naują fondo Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ apyrašą Nr. 2, buvo atliktas: bylų kiekio ir fizinės būklės patikrinimas; bylų priklausymo fondui nustatymas; dokumentų chronologinių ribų nustatymas; naujų dokumentų antraščių lietuvių-rusų kalbomis sudarymas.

Petvarkius fondo Nr. 345 (SA) apyrašą Nr. 2 bylų kiekis jame pasikeitė. Šiame apyraše rasta viena nefondinė byla – Trakų žemės teismo einamųjų reikalų protokolai. Ji buvo išbraukta iš fondo Nr. 345 (SA) „Trakų pilies teismas“ apyrašo Nr. 2 ir perkelta į fondo Nr. 344 „Trakų žemės teismas“ apyrašą Nr. 2. Taigi, po pertvarkymo fondo Nr. 345 (SA) apyraše Nr. 2 yra 147 bylos, kurių chronologinės ribos 1603-1872 m.

Apyrašo bylas sąlyginai galima suskirstyti į dvi dalis. Vieną dalį sudaro: Trakų pilies teismo tvirtinamųjų, einamųjų reikalų aktų ir dekretų knygos; tvirtinamųjų aktų, einamųjų reikalų ir dekretų protokolai; taip pat summarinių, ordinarinių, taktinių, ir kt. bylų rejestrai. Kitą apyrašo Nr. 2 bylų dalį sudaro įvairaus tipo tarpusavyje nesusijusių dokumentų pabiros ir pavieniai aktai.

Tvirtinamųjų aktų knygas sudaro su privačia nuosavybe susiję dokumentai: testamentai, nekilnojamojo arba kilnojamojo turto pirkimo–pardavimo arba keitimo sutartys; dovanojimo raštai, paskolos, ir kt. Šie įrašai pilies teismo knygoje turėjo tokią pat juridinę galią, kaip ir notarine forma patvirtinti dokumentai.

Einamųjų reikalų knygoje buvo įrašomi skundai, šaukimai į teismą, vaznių (teismo anstolių) liudijimai apie šaukimų į teismą įteikimą, įvedamieji aktai į žemės valdų ir dvarų valdymą, nukentėjusių asmenų apžiūros aktai (obdukcijos) ir kt. Dekretų knygoje ir protokoluose buvo įrašomi nagrinėjamų kriminalinių bylų turinys, eiga ir skelbiami teismo nuosprendžiai.

Daugumą suformuotų iš dokumentų pabirų apyrašo Nr. 2 bylų sudaro nuorašai iš Trakų pilies teismo knygų. Taip pat apyraše yra ir kitų LDK ir Rusijos imperijos valdžios ir teismo įstaigų dokumentų. Juos sudaro LDK Vyriausiojo tribunolo, Lietuvos-Vilniaus vyriausiojo teismo, Lietuvos-Vilniaus izdo rūmų, Trakų žemės ir žemės ežių, Vilniaus pilies ir magdeburginio, Kauno pilies ir žemės, Ašmenos pilies ir kt. teismų aktų nuorašai. Minėtų institucijų dokumentai Trakų pilies teismo nagrinėjamose bylose atliko dokumentų-priedų vaidmenį.

Svarbu pažymėti, kad bylose suformuotuose iš pabirų ir turinčiose nedidelį kiekį aktų, kiekvienam dokumentui sudaryta atskira antraštė lietuvių ir rusų kalbomis, nurodyti akto sukūrimo data ir lapų byloje numeriai. Didesnės apimties iš pabirų suformuotoms byloms sudarytos bendros antraštės, kuriose surašyti jas sudarančių dokumentų tipai, institucijų pavadinimai, asmenvardžiai ir kt.

Apyrašo Nr. 2 dokumentų fizinio stovio ir datų ypatybės yra nurodytos apyrašo lentelės pastabų skylyje. Dalis Trakų pilies teismo aktų knygų ir protokolų yra labai blogo fizinio stovio ir jas būtina restauruoti: išlikę yra tik knygų fragmentai, bylos neturi viršelių, neįrištos, aptikta daug

suplyšusių lapų. Tai pat rasta nemažai bylų, kurių lapai yra sutrūniję, o dokumentų tekstas visiškai išblukęs.

Didelė dalis apyrašo dokumentų parašyti lenkų kalba, tačiau yra aktų parašytų rusėnų, lotynų ir rusų kalbomis. Daugelis dokumentų yra patvirtinti įvairių institucijų antspaudais. Tvarkant apyrašą Nr. 2, sudarytos naujos bylų antraštės lietuvių ir rusų kalbomis, tiksliau nustatytos bylų chronologinės ribos bei lapų kiekis.

Iš viso į fondo Nr. 345 (SA) Trakų pilies teismo apyrašą Nr. 2 įrašyti 147 apskaitos vienetai, kurių chronologinės ribos 1603-1872 m.

Informacijos ir sklaidos skyriaus
vyriausiasis archyvistas

Aleksandr Baniusevič

ПЕРЕВОД СПРАВКИ ФОНДА № 345 „ТРОКСКИЙ ГРОДСКИЙ СУД“

I. ИНФОРМАЦИЯ О ФОНДОБРАЗОВАТЕЛЕ

Сведения об архивном фонде № 345 “Трокский городской суд” представлены в справке Литовского государственного исторического архива от 14 февраля 2005 г. № А7-1.

II. СОЗДАНИЕ ФОНДА И ЕГО СТРУКТУРА

Сведения о фонде

В 2025 г. была составлена новая опись № 2 фонда № 345 „Трокский городской суд“. Документы этой описи были заново описаны и каждому делу на литовском и русском языке составлен новый отдельный заголовок. При составлении описи № 2 было обнаружено одно нефондовое дело. Это поточные протоколы Трокского земского суда. Оно было вынесено из описи № 2 фонда № 345 „Трокский городской суд“ и внесено в опись № 2 фонда № 344 „Трокский земский суд“.

После усовершенствования в описи № 1 фонда № 345 “Трокский городской суд” учтены 174, в описи № 2 – 147 единиц хранения.

Итого в фонде № 345 „Трокский городской суд“ имеется 321 единица хранения, хронологические рамки которых охватывают 1603-1872 гг.

Опись № 2 фонда № 345 „Трокский городской суд“

В 1960 г. из актовых книг, протоколов и реестров Трокского городского суда за XVIII-XIX вв. и из россыпи актов и отдельных документов за XVII-XIX в., относящихся к деятельности этого суда, была составлена опись № 2 фонда № 345 „Трокский городской суд“. В неё внесено 80 дел.

В 1962 г. в опись № 2 фонда № 345 дополнительно было внесено 51 дело. Эти дела состояли из актовых крепостных и декретовых книг, а также из актовых крепостных, поточных и декретовых протоколов. В 1968 г. в опись № 2 включены ещё 17 единиц хранения.

В 1985 г. в центральном государственном историческом архиве Литвы была проведена проверка наличия и состояния дел фонда № 345 „Трокский городской суд“. В результате проверки установлено, что в описи № 2 оказалось в наличии 148 дел. Проверка подтвердила соответствие фактического количества дел количеству дел, состоящих по учёту.

Недостатки и неточности в описании дел явились стимулом для усовершенствования описи № 2 фонда № 345. При составлении в 2025 г. новой описи № 2 фонда № 345

„Трокский гродский суд“ были проведены следующие работы: проверка наличия и физического состояния дел; фондирование; уточнение хронологических рамок документов; составление новых заголовков документов на литовском и русском языках.

После усовершенствования количество дел в описи № 2 фонда № 345 изменилось. В описи было обнаружено одно нефондовое дело - это поточные протоколы Трокского земского суда. Оно было вынесено из описи № 2 фонда № 345 „Трокский гродский суд“ и внесено в опись № 2 фонда № 344 „Трокский земский суд“. Итого, в описи № 2 фонда № 345 имеются 147 дел, хронологические границы которых 1603-1872 гг.

Дела описи можно условно разделить на две части. Первой части дел принадлежат: акты крепостные, поточные и декретовые книги; акты крепостные, поточные и декретовые протоколы; а также суммарийные, ординарные, тактовые и др. реестры дел Трокского гродского суда. Вторая часть дел описи № 2 состоит из россыпи разного вида несвязанных между собой документов и отдельных актов.

В акты крепостные книги входят завещания, акты купли, продажи или обмена недвижимого и движимого имущества, дарственные грамоты, облигационные записи и др. Эти записи в книгах гродского суда имели такую же юридическую силу, как и нотариально заверенные документы.

В поточные книги вносились жалобы, вызовы в суд, свидетельства возных (судебных приставов) о вручении вызовов в суд, акты ввода во владение землей и имением, свидетельства возных об осмотре ран потерпевших (обдукция) и др. В декретовых книгах и протоколах излагалась содержание и суть рассматриваемых уголовных дел, а также выносились по ним судебные решения.

Большинство дел описи № 2, сформированных из россыпи документов, представляют собой выписи из книг Трокского гродского суда. Также в ней имеются документы других государственных и судебных учреждений ВКЛ и Российской империи. Это выписи актов Главного Литовского трибунала, Литовско-Виленского главного суда, Литовско-Виленской казенной палаты, Трокского земского и межевого, Виленского гродского и магдебургского, Ковенского гродского и земского, Ошмянского гродского и др. судов. Документы упомянутых институций в делах рассматриваемых Трокским гродским судом выполняли роль документов-приложений.

Важно отметить, что в делах сформированных из россыпи и имеющих небольшое количество актов, каждому документу составлен отдельный заголовок на литовском и русском языках, указаны дата создания акта и номера листов в деле. Большим делам, сформированным из россыпи, составлены общие заголовки, в которых вписаны состоящие в них виды документов, названия институций, имена лиц и др.

Особенности дат документов и физического состояния дела указаны в таблице описи № 2, в колонке „примечания“. Часть актов книг и протоколов Трокского гродского суда находится в очень плохом физическом состоянии и нуждается в реставрации: сохранились только фрагменты книг, дела не имеют обложек и переплёт, много порванных листов. Также обнаружено много дел с истлевшими листами и выцветшим текстом.

Большая часть документов описи написаны на польском языке, но также имеются акты, написанные на западнорусском, латинском и русском языках. Многие документы заверены печатями разных институций. В усовершенствованной описи № 2 также составлены новые заголовки дел на литовском и русском языках, точнее указаны хронологические рамки документов и количество листов.

Всего в описи № 2 фонда № 345 „Трокский гродский суд“ имеется 147 единиц хранения, хронологические рамки которых 1603-1872 гг.

Отдел распространения информации
Старший архивист

Александр Банюевич